

Informasjon om

Skjøtsel av kystlynghei

Tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket i
Aust-Agder og Vest-Agder **2013–2018**

Informasjon om skjøtsel av kystlynghei

Hva er kystlynghei?

Kystlynghei er beitemark som er dominert av røsslyng. Lyngheiene dannet et skogløst landskap som strekte seg langs kysten fra polarsirkelen og ned til nordvestre deler av Spania.

Lyngheiene var skogløse som følge av sviing og husdyrbeiting i over 4000 år. Heiene er i dag marginale i jordbrukssammenheng, og derfor ser en ofte at områdene har grodd igjen. I tidligere tider spilte de en svært viktig rolle som ressurs som grunnlag for mat til kystbefolkningen.

Hvorfor utføre skjøtsel av kystlynghei i dag?

Sviing av kystlynghei representerer en gammel driftsform i landbruket som i dag er sjelden. Formålet med sviing er i hovedsak å fjerne den overjordiske delen av moden og gammel lyng som har lav beiteverdi. Frø og rotskudd får gode vekstforhold og gir plantevekst med høyere beiteverdi. Spireevnen til bl.a. røsslyng synes å øke ved moderat oppvarming.

Lyngheiene har videre et rikt biologisk mangfold både hva gjelder variasjon av arter og innslag av truede arter f. eks. klokkesøte. Dette sammen med at kystlyngheiene er spesielle og vakre landskap gjør at det i dag er et mål å ta vare på og skjøtte noen av kystlyngheier.

Hvordan drive skjøtsel og restaurering av kystlynghei?

Lyngsviing og et passe beitetrykk er den viktigste skjøtselmetoden for å sikre kystlynghei i det lange løp. Dersom lyngheiene er i ferd med å gro igjen, må trær og einer først felles.

Sviing som skjøtselmetode må gjøres på en profesjonell måte. Dersom en ikke opptrer ansvarsfullt, kan brannen gjøre stor skade på vegetasjon, jordsmonn, dyreliv og bygninger. Utarbeiding av en lyngsviingsplan er derfor viktig. Dersom flere grunneiere er involvert, kall inn til et planleggingsmøte eller få tillatelse til sviing på vedkommendes eiendom. Hvordan skjøtsel skal gjennomføres kan variere fra område til område. Det er viktig at en bygger videre på det som er tradisjon og erfaring i område.

Viktige retningslinjer for lyngsviing er likevel:

- Avgjøre hvilke område som skal svis. Planlegg for flere år om gangen slik at dyra er sikret tilgang på for gjennom hele året.
- Avgjøre hvor store avsviingsflaten skal være.
- Bestemme omlag hvor lenge det skal gå mellom hver avsviing av samme område. Variasjonen kan være mellom 5 og 20 år.
- Prøv å unngå uheldige effekter av sviing som:
 - Erosjon på vindutsatte område.
 - Tap av fuglearter som hekker i høy lyng.
 - Skade på fornminner i området.
 - Uheldige landskapsestetiske inngrep
- Sørg for en forsvarlig gjennomføring av lyngbrannen. Planlegg naturlige avslutningslinjer eller lag 5-6m brede branngater.
- Ha alltid tilgjengelig slokkingsutstyr som f. eks. langskafta aluminiumsspader.
- Før sviing skal alltid brannvesen varsles. I skjærgårdspark og landskapsvernområde skal i tillegg kommunen og fylkesmannen varsles.
- Sviing på barfrost om vinteren er det beste. Marka må være fuktig eller våt, og brenning skal skje i rolig vær. Sviing er forbudt uten etter særskilt tillatelse mellom 15. april og 15. september.

Litteratur:

Skjøtselboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker, Landbruksforlaget 1999

Forslag til skjøtelsesplan

- Tegn inn på kart totalareal med lyngskjøtsel.
- Tegn inn areal som det passer å lyngsvi samtidig.
- Oppgi totalareal og ca. areal som skal ha lyngsviing kvart år.
- Oppgi antall sau på vinterbeite og antall dyr på sommer beite i området.
- Skriv ned spesiell kjøtsel for området (f. eks. i samsvar med tidligere kjøtsel av området)
- Gjennomføring av lyngsviing skal elles være i samsvar med retningslinjene gitt av fylkesmannen.